

**PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM AKO
PROTIKORUPČNÝ NÁSTROJ**

*Tomáš Kamenec
Vladimír Pirošík*

PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM AKO PROTIKORUPČNÝ NÁSTROJ

Oponentúra: *Dušan Šveda*

CPHR - Transparency International Slovensko
Bajkalská 25
827 18 Bratislava 212
tel: 02/5341 10 20, fax: 02/5823 34 87
www.transparency.sk, tis@transparency.sk

Tento program bol pripravený vďaka podpore USAID, Americkej agentúry pre medzinárodný rozvoj, Kancelárie pre demokraciu a riadenie Úradu pre Európu a Euráziu, v rámci grantu č. DGS-G-00-00-00025-00. Názory uvedené v programe sú výlučne názormi autorov a nemusia byť totožné s názormi Americkej agentúry pre medzinárodný rozvoj.

Vydal: *Róbert Vico - vydavateľstvo*

ISBN 80-89041-11-6

CPHR - Transparency International Slovensko

Tomáš Kamenec

Vladimír Pirošík

PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM AKO PROTIKORUPČNÝ NÁSTROJ

**Bratislava
máj 2001**

Vydané s podporou USAID a INEKO

Transparency International Slovensko (TIS) je organizačnou jednotkou Centra pre hospodársky rozvoj (CPHR), neziskovej, nestranickej a mimovládnej organizácie so sídlom v Bratislave. Je národnou pobočkou celosvetovej organizácie Transparency International, ktorá bola založená v roku 1993 a má sídlo v Berlíne. Medzi hlavné ciele TIS patrí predovšetkým podpora a presadzovanie takých demokratických hodnôt v živote spoločnosti, akými sú transparentnosť, dôvera, čestnosť a integrita, ktoré významným spôsobom napomáhajú bojovať proti korupcii, úplatkárstvu.

**Centrum pre hospodársky rozvoj-
TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVENSKO
Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212
tel: 02/5341 10 20, fax: 02/5823 34 87**

Túto publikáciu nájdete aj na internete - www.transparency.sk

Členovia Aliancie za transparentnosť a boj proti korupcii:

Milan Banas
Iveta Griačová
Eugen Jurzyca
Mária Kolaříková
Zdenko Kováč
Katarína Mathernová
Grigorij Mesežnikov
Vladimír Pirošík
Ol'ga Reptová
Emília Sičáková
Dušan Staněk
Juraj Stern
Soňa Szomolányi
Jiří Vlach
Daniela Zemanovičová

Ďalších 5 členov má pozastavené členstvo z dôvodu výkonu vysokej štátnej funkcie.

ÚVODNÝ PRÍBEH O SLNKU, LEKÁROVI A SLOVENSKU

„Kam nechodí slnko, tam chodí lekár,“ hovorí sa v starej ľudovej múdrosti, čím sa bezpochyby naráža na pozitívny vplyv slnečného svitu na život človeka. Ak sa však nad všeobecnosťou tohto príslovia na chvíľu pozastavíme, zistíme, že naši predkovia nám v zdanlivo jasnej krátkej vete nechali ešte ďalšiu dôležitú správu. Jej podstatou je, že všade tam, kde nie je dostatočne zdravé prostredie, deje sa čosi, čo treba následne s vonkajšou pomocou, pracne a v podstate aj nákladne odstraňovať.

Slovensko už dlho trpí na nedostatok slnka. Nedostáva sa mu životodarné svetlo občianskej participácie a kontroly, vládne nezájum a rezignácia, v tmavých zákutiach zatuchnutých zásuviek tak vznikajú optimálne podmienky na prepuknutie ťažkej choroby. Korupcie.

Situácia nie je dobrá, no našťastie ani neliečiteľná. V posledných rokoch začína čoraz častejšie narastať aj počet tých, ktorým osud poblednutej krajiny leží úprimne na srdci. Krok po kroku sa zasa objavujú presvietené slnečné dni, pribúdajú aktivisti, rôzne spolky a organizácie. Navyše, zdá sa, že na ťažkú chorobu sa konečne našli aj silné lieky. Jeden z nich, **zákon o slobode informácií**, môže byť tou správnu injekciou, ktorá pomôže krajinu postaviť na nohy. Staňme sa všetci preto aspoň na pár chvíľ lekármi a naordinujme tento liek chorému pacientovi. Využívajme zákon o slobode informácií a prispejme tak svojou troškou k vyliečeniu Slovenska. Z apatie, korupcie, klientelizmu...

Urobme tak čo možno v najväčšom počte. Nech nám vládne opäť slnko!

1. PREČO POTREBUJEME INFORMÁCIE

Motto:

Vláda ľudu bez informovanosti ľudu alebo bez možnosti získať informácie je iba prológom frašky alebo tragédie, alebo možno oboje.
James Madison, 18. storočie

1.1. INFORMÁCIE A KORUPCIA

Informácie sú kyslíkom demokracie. Ak sú činy tých, ktorí nám vládnu skryté a ľudia nevedia, čo sa deje, nie je možné participovať na riešení verejných záležitostí v spoločnosti. Informácie nie sú však pre ľudí len potrebou – sú základnou súčasťou dobrého vládnutia. Zlá vláda potrebuje na svoje prežitie tajnosti. Tie umožňujú, aby prosperovala neefektívnosť, plytvanie a korupcia (*Princípy...*, 1999).

KORUPCIA – zneužitie moci nad cudzím majetkom či právami, s cieľom získať vlastné súkromné výhody. (*Ivantyšin – Sičáková, 1999*)

Nositel' Nobelovej ceny Amartya Sen si všimol, že v žiadnej krajine s demokratickou formou vlády a pomerne slobodnou tlačou sa nikdy nevyskytol závažný hladomor. Informácie totiž umožňujú ľuďom skúmať činy vlády a sú základom náležitej a informovanej diskusie o týchto činoch (*Princípy...*, 1999).

Tam, kde vládne otvorenosť a dôvera, vládne zároveň aj pohoda a dostatok. Tam, kde otvorenosť a dôvera nie sú, prichádzajú na rad zhubné následky.

KORUPCIA

- *sPOCHYBŇUJE ROVNOSŤ PRED ZÁKONOM*
- *vytvára nerovnaké podnikateľské podmienky*
- *deformuje hospodársku súťaž*
- *zvyšuje ceny projektov*
- *zmenšuje objem daní*
- *zvyšuje podiel šedej ekonomiky*
- *kazí imidž krajiny*
- *podporuje vytváranie nedemokratických mocenských štruktúr (Národný..., 2000)*

Informácie sú pre občanov každej krajiny, ktorá chce byť úspešná, nevyhnutnosťou. Preto ani príliš neprekvapuje, že z desiatich štátov s najmenšou mierou korupcie až osem z nich má špeciálne zákony, ktoré prístup verejnosti k informáciám upravujú. Naopak, ani v jednej z krajín s najvyššou korupciou takéto právne normy nie sú (*Transparency...*, 1999).

1.2. INFORMÁCIE A SVET

Právo na informácie má v niektorých štátoch svoju zákonnú oporu už vyše dvesto rokov. Najstaršia legislatíva upravujúca prístup k dokumentom, bola zavedená v roku 1776 vo Švédsku. Súčasný právny systém tejto krajiny je výnimočný v tom, že tento právny predpis je dokonca jedným zo štyroch kľúčových zákonov, ktoré tvoria ústavu krajiny (Pope, 2000, s. 127).

Zaujímavá je situácia v USA. Spojené štáty majú právo na informácie garantované vo svojom prvom ústavnom dodatku už tiež takmer dve storočia. Zákon o slobode informácií tu bol prijatý po dlhotrvajúcom tlaku občanov a novinárov v roku 1966. Vtedajší prezident Lyndon Johnson prijatie zákona komentoval slovami, že „nikto by nemal mať možnosť zahaľovať rúskom tajomstva rozhodnutia, ktoré je možné zverejniť“ (Sičáková, 2000, s. 28). Najväčší „rozkvet“ zákon zažil začiatkom 70. rokov, keď prepukla aféra Watergate a keď sa ľudia „naučili pýtať“. Jeho časté využívanie vyústilo do toho, že v roku 1996 bol zmenený tzv. „elektronickou novelou“, ktorej podstatou je ustanovenie povinnosti všetkým úradom zverejňovať najčastejšie žiadané informácie na svojich internetových stránkach. „Zvykli sme si, že poskytovať informácie je také samozrejmé, ako otvoriť okno,“ tvrdia pracovníci štátnej správy v USA po viac ako 30 rokoch uplatňovania zákona o slobode informácií (Zemanovičová, 2000).

Tento zákon však nie je len špecialitou Švédska či USA. Nájdeme ho aj v mnohých ďalších krajinách, vrátane Albánska, Bulharska, Českej republiky, Francúzska, Gruzínska, Holandska, Írska, Litvy, Maďarska, Ukrajiny ako aj v Kanade, Austrálii či na Novom Zélande.

V Maďarsku bol zákon o slobode informácií schválený v roku 1992 a ako súčasť jeho implementácie bol vytvorený aj inštitút osobitného nezávislého ombudsmana pre slobodu informácií a ochranu osobných údajov (Majtényi, 1997). V Českej republike prijali takýto zákon v roku 1999 a s jeho aplikáciou a využívaním zo strany občanov sú už tiež bohaté a inšpiratívne skúsenosti (www.ostosest.cz).

Z nadnárodných zoskupení treba ešte spomenúť Európsku Úniu a Radu Európy. Tá prvá z nich upravuje prístup k dokumentom osobitným kódexom zo 16. decembra 1993, ktorý nadväzuje na Deklaráciu prístupu k informáciám, ktorá je prílohou Záverečného aktu k Zmluve o Európskej únii. Rada Európy zasa prijala súbor viacerých rezolúcií, odporúčaní a rozhodnutí Európskej komisie pre ľudské

práva, v ktorých je právo prístup k oficiálnym informáciám spájané s právom na slobodu prejavu a informácií v zmysle čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Trend, č. 44, 1999).

1.3. INFORMÁCIE A SLOVENSKO

V posledných rokoch sa na Slovensku prihodili i takéto smutno-smiešne situácie (Informácie – vec verejná, 1999):

Pracovníci samosprávy v mestskej časti Devínska Nová Ves odmietli vydať žiadateľom zoznam poslancov miestneho zastupiteľstva a ich kontaktné adresy s tým, že to miestne zastupiteľstvo neodsúhlasilo.

Riaditeľke mimovládnej organizácie spravujúcej dve zariadenia poskytujúce sociálne služby pre zdravotne postihnuté deti bolo na príslušnom odbore okresného úradu odmietnuté nahliadnuť do materiálu Konceptia rozvoja sociálnych služieb, pretože dokument bol označený ako interný a aj jeho autor zostal utajený.

Úradník okresného úradu odmietol podať informácie o stavebnej uzávere dokonca starostke obce, na ktorú bola uzávera uvalená.

Žiadosť znepokojených obyvateľov o informácie o vplyvoch skládky kyanidov v Senici na životné prostredie bola zamietnutá. Dôvod – lekárske tajomstvo.

Okresný úrad odmietol poskytnúť aktivistom správu z procesu posudzovania dopadu činnosti na životné prostredie s odôvodnením, že „by ju mohli zneužiť“.

Občianka žiadajúca organizačnú štruktúru Ministerstva pôdohospodárstva SR, bola na všetkých oslovených oddeleniach odmietnutá s tým, že takéto informácie sú neverejné (následne jej štruktúru aj s kontaktmi vydal vrátnik).

MVO pracujúce v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja mali záujem dostať proces prideľovania zahraničnej pomoci pod verejnú kontrolu a pracovať v tímoch spolu so zástupcami štátnej správy a ďalších sektorov. Boli však odmietnutí s argumentom, že nie je dôvod na to, aby štátnej správe nedôverovali.

„Nelojálnym“ novinárom boli v rokoch 1997-1998 systematicky odmietané akreditácie na tlačové besedy vlády SR, informácie o svojej činnosti im odmietal poskytovať aj Fond národného majetku SR a v parlamente bol dokonca vydaný zákaz fotografovania z balkóna NR SR.

Existuje teda mnoho dôvodov, prečo Slovensko už dlhé roky potrebovalo právny predpis, ktorý by upravil prístup verejnosti k informáciám. Napríklad:

○ **Právo na informácie je základné ľudské právo.**

Právo na informácie je v Slovenskej republike garantované ústavou a inými dokumentmi o ľudských právach už od začiatku 90. rokov. Ide napríklad o Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, Listinu základných práv a slobôd či Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Článok 26 Ústavy SR garantuje toto právo už od roku 1992. Dlhो však neexistoval žiadny právny predpis, ktorý by komplexne ustanovil podmienky, spôsob a postup, akým bolo možné právo na informácie využiť. Z tohto pohľadu je prijatie zákona o slobode informácií nielen dlhoočakávaným vykonávacím právnym predpisom k blanketovému ustanoveniu príslušného ústavného článku, ale zároveň aj významným krokom na ceste k plnohodnotnému realizovaniu základného ľudského práva na informácie.

○ **Kde sa nedarí informáciám, darí sa korupcii.**

Ak niet informácií, niet ani slobody. Kvalitný zákon o slobode informácií dokáže úspešne obmedziť čo i len pokusy o korupčné či klientelistické správanie. Až osem z najmenej skorumpovaných krajín ho preto už dlho vo svojom právnom poriadku má. Takýto zákon dlhodobo chýba len tam, kde to vládnucej garnitúre z akýchkoľvek dôvodov vyhovuje. Slovenská republika medzi takéto štáty už našťastie nepatrí.

○ **Nepružná a neefektívna verejná správa.**

Drahá a nepružná verejná správa môže byť jednou z najväčších prekážok na ceste k slobodnej otvorenej spoločnosti. Rozptýlenie zodpovedností a kompetencií má za následok časté presadzovanie protekcionizmu a iných nežiaducich praktík. Efektívnym riešením sa môže stať decentralizácia, spojená s debyrokratizáciou a dereguláciou. Toto však nie je možné bez otvoreného prístupu k informáciám. Zákon o slobode informácií je ideálnym prostriedkom na zlepšovanie informačnej politiky jednotlivých úradov, a tak aj na zvyšovanie právneho vedomia úradníkov a občanov.

○ **Absencia verejnej kontroly.**

Až 83 % občanov Slovenska nedôveruje štátnym inštitúciám (Gyarfášová – Zemanovičová, 2000, s. 22). Kvalita a dostatok informácií však prispievajú všade vo svete nielen k zvýšeniu efektívnosti verejnej správy, ale aj k posilneniu účasti občanov na rozhodovaní. Informácie sú teda skutočne bazálnou podmienkou na priamu verejnú kontrolu. Kde ich je dost, existuje aj účinná kontrola. Kde chýbajú, vo vzťahu občan verzus verejná správa dominuje štát a jeho úradníci. Ten, kto štátny mechanizmus platí, však musí mať možnosť kontrolovať, ako sa využívajú jeho dane. Aj tomuto pomáha zákon o slobode informácií.

○ **Eurointegračné ambície Slovenskej republiky.**

Slovensko deklaruje svoje odhodlanie stať sa členom Európskej únie. Tá na základe pravidiel prístupového procesu vyžaduje v rámci verejného sektora dodržiavanie etických hodnôt ako napríklad transparentnosť, zodpovednosť či dôveryhodnosť. Zabezpečenie bezproblémového prístupu k informáciám, realizovaného na základe pevných zákonom stanovených pravidiel je významným krokom k stanovenému cieľu.

Prijatie dobrého zákona o slobode informácií (zákon č. 211/2000 Z. z.), účinného od 1. januára 2001, tak znamená otvorenejšiu a prehľadnejšiu verejnú správu, efektívnejšiu kontrolu prostriedkov získaných z daní občanov a obmedzenie korupcie a klientelizmu. Je to teda zákon, z ktorého neprofituje iba určitá skupina. Týmto právnym predpisom získavajú všetci.

2. VÝKLAD ZÁKONA O SLOBODE INFORMÁCIÍ

Motto:

Čo nie je tajné, je verejné.

Heslo slovenských MVO v kampani za prijatie zákona

Po takmer rok trvajúcej kampani *Občianskej iniciatívy*, združujúcej vyše sto tisíc občanov zo 120 mimovládnych organizácií a médií, schválil konečne aj slovenský parlament v máji 1999 **zákon o slobode informácií**. Týmto sa Slovenská republika definitívne zaradila medzi desiatky ostatných demokratických štátov, ktoré garantujú právo na informácie špeciálnym zákonom.

Zákon o slobode informácií hovorí o tom, kto má nárok na informácie, definuje osoby, ktoré sú povinné zverejňovať údaje a tiež určuje, aké informácie sú prístupné a kedy môže dôjsť k obmedzeniu ich zverejnenia. Zákon ďalej upravuje formu, akou sa žiada o informácie, ustanovuje lehoty na vybavenie žiadosti a určuje opravné prostriedky a sankcie za nesprístupnenie informácií.

2.1. KTO MÁ PRÁVO ŽIADAŤ O INFORMÁCIE

Zákon zdôrazňuje, že na prístup k informáciám má právo **každý**. Nie je podstatné, či je žiadateľ fyzická alebo právnická osoba. Dôležité nie je ani to, či o informáciu žiada slovenský štátny občan, cudzinec, osoba s dvojítm štátnym občianstvom alebo osoba bez štátneho občianstva. Taktiež nie je podstatný vek žiadateľa. Poznamenať treba i to, že žiadateľ **nemusí mať žiadny konkrétny dôvod alebo záujem**, na ktorý informáciu chce (Pirošík, 2000).

2.2. KTO JE POVINNÝ SPRÍSTUPŇOVAŤ INFORMÁCIE

Zákon o slobode informácií ustanovuje pomerne širokú skupinu subjektov, ktoré sú povinné (buď na žiadosť alebo z vlastnej iniciatívy) poskytovať informácie. Orgány, organizácie a inštitúcie s touto povinnosťou sa nazývajú **povinné osoby**. Delia sa na šesť kategórii (Mogelská, 2000):

- **štátne orgány:** Národná rada SR, vláda SR, prezident SR, ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy, okresné a krajské úrady, sudy, Národná banka Slovenska, Generálna prokuratúra, Najvyšší kontrolný úrad, daňové, colné a banské úrady, vojenské správy, inšpektoráty práce...;
- **orgány územnej samosprávy:** obecné a mestské zastupiteľstvá, starostovia a primátori, obecné a mestské rady, perspektívne aj orgány vyšších územných celkov...;
- **právnické osoby alebo fyzické osoby, ktorým zákon zveruje vo vymedzenom rozsahu právomoc rozhodovať o určitých právach a povinnostiach:** Rada Slovenskej televízie, Rozhlasová rada, Licenčná rada, Slovenská inšpekcia životného prostredia, členovia stráže prírody, lesnej stráže, vodnej stráže...;
- **rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené štátom alebo obcou:** pohrebné služby, bytové podniky, školy, v niektorých mestách dopravné podniky či podniky služieb, zabezpečujúce nakladanie s komunálnym odpadom...;

- **právnické osoby zriadené zákonom:** Slovenská televízia, Slovenský rozhlas, Železnice SR, Fond národného majetku, Fond Pro Slovakia, Sociálna poisťovňa, Všeobecná zdravotná poisťovňa...;
- **právnické osoby založené všetkými predchádzajúcimi orgánmi a to za predpokladu, že hospodária s verejnými prostriedkami, resp. majetkom štátu alebo obcí:** akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a iné obchodné spoločnosti alebo družstvá založené štátom alebo obcou ak dostávajú štátne alebo obecné dotácie.

2.3. AKÉ INFORMÁCIE SÚ VEREJNE PRÍSTUPNÉ

Základný princíp, na ktorom je zákon o slobode informácií budovaný, by sa dal charakterizovať slovami „čo nie je tajné, je verejné“. Znamená to, že **akákoľvek informácia**, ktorej zverejnenie iné právne predpisy výslovne **nevylučujú a** ktorú má **zároveň** povinná osoba k **dispozícii**, je verejne prístupná (Pirošík, 2000).

Informácia sa teda sprístupní, ak:

- *nie je tajná (pozri 2.4.),*
- *úrad ju má k dispozícii (pozri ďalej).*

Pod termínom „mať niečo k dispozícii“ sa rozumie, že informácia sa nachádza (resp. by sa mala zo zákona nachádzať) niekde u povinnej osoby. Povinnou osobou pritom nie je iba konkrétne oslovené pracovisko, ale **celá inštitúcia** (Kamenec a kol., 2000).

Preto ak napríklad Okresný úrad v Banskej Bystrici má svoje pracoviská v tomto meste a zároveň povedzme aj v Slovenskej Lupči, má v zmysle zákona informáciu k dispozícii bez ohľadu na to, na ktorom konkrétnom pracovisku sa informácia nachádza.

2.4. AKÉ INFORMÁCIE MUSIA BYŤ ZVEREJNENÉ POVINNE

Zákon o slobode informácií pozná **dva** spôsoby, akými možno sprístupniť informácie. Popri prvom, ktorým je sprístupňovanie na žiadosť (pozri 2.6.1.), zavádza sa aj významná novinka, ktorou je povinnosť úradov **aktívne** zverejňovať určitý okruh údajov. V tomto druhom prípade teda musia všetky povinné osoby z vlastnej iniciatívy a aj bez priameho vyzvania uverejňovať (prostredníctvom vývesiek, brožúrok, internetu a pod.) minimálne nasledujúce údaje (Kamenec – Pirošík, 2000):

- spôsob ktorým boli zriadené, ich právomoci, kompetencie a organizačnú štruktúru,
- miesto, čas a spôsob akým u nich možno získavať informácie na žiadosť,
- informácie o tom, kde je možné podať žiadosť, návrh, podnet a sťažnosť a tiež údaje o tom, kde, kedy a ako je možné podať opravný prostriedok,
- postup, ktorý musia dodržiavať pri vybavovaní žiadostí a lehotu, v rámci ktorej musia rozhodnúť,
- prehľad predpisov, pokynov a inštrukcií, na základe ktorých povinná osoba koná a rozhoduje,
- sadzobník správnych poplatkov a sadzobník úhrad za sprístupnenie informácií.

Okrem týchto **všeobecných** údajov, ktoré musia zverejňovať **všetky** povinné osoby, zákon o slobode informácií ustanovuje aj špeciálnu **rozšírenú** informačnú povinnosť, a to pre nasledujúce subjekty:

- **Národná rada SR** musí od 1. januára 2001 iniciatívne zverejňovať nielen termíny schôdzí pléna a zasadaní výborov, návrh programu rokovania a zápisnice z jednotlivých schôdzí, ale aj texty predložených návrhov zákonov, a to maximálne do troch dní od ich podania Kancelárii NR SR a tiež texty prijatých zákonov, a to do troch dní po ich schválení v treťom parlamentnom čítaní. Ustanovuje sa aj nová povinnosť NR SR zverejňovať údaje o dochádzke poslancov na jej schôdze

a na zasadania výborov a aj výpisy o hlasovaní poslancov (okrem prípadov tajného hlasovania a neverejných schôdzí).

- **Kancelária prezidenta SR** je povinná okrem už sprístupňovaných či inak bežne dostupných údajov zverejniť aj program a výsledky pracovných ciest a prijatí prezidenta SR, ďalej miesto jeho pobytu a tiež odpustenie, zmiernenie alebo zahľadenie trestu, resp. nariadenie nezačínať alebo nepokračovať v trestnom stíhaní. Zverejnená musí byť aj organizačná štruktúra Kancelárie prezidenta SR, vrátane počtu jej zamestnancov.
- **Vláda SR** je od začiatku roku 2001 povinná zverejniť texty materiálov predložených na rokovanie vlády a prijaté uznesenia vrátane ich príloh. Pod textami materiálov má zákon na mysli najmä návrhy, správy a rozbery.
- **Ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy** zverejňujú materiály programového, koncepčného a strategického charakteru a texty právnych noriem po ich uvoľnení na medzirezortné pripomienkovacie konanie.

Poslednou skupinou orgánov, ktoré majú v zmysle zákona o slobode informácií popri všeobecnej aj špeciálnu informačnú povinnosť, sú **obecné, mestské a miestne zastupiteľstvá** a po vytvorení druhého stupňa samosprávy nimi budú aj **zastupiteľstvá vyšších územných celkov**. Čo sa týka rozsahu, v akom sú tieto orgány sami povinné referovať o svojej činnosti, zákon hovorí o „primeranom použití“ ustanovení tých ustanovení, ktoré upravujú informačnú povinnosť NR SR. Obecné, mestské a miestne zastupiteľstvá by preto mali iniciatívne okrem iného zverejňovať i menné výpisy poslancov pri hlasovaní o predaji obecného a mestského majetku a pod. (Kamenec a kol., 2000).

Podľa sumáru zahraničných skúseností, jedným z najväčších prínosov ustanovení zákona o slobode informácií o povinnosti zverejňovať určité penzum údajov aj bez povinnosti (t. j. aktívne), je tlak na „internetizáciu“ verejnej správy (Kužílek, 2000). Internet ako najlacnejší spôsob zverejňovania informácií totiž umožňuje zverejniť mimoriadne veľké množstvo údajov, čo je výhodné nielen pre „komfort“ žiadateľa, ale aj pre odbúranie administratívneho náporu na strane poskytovateľa. Ako si túto povinnosť plnia niektoré naše úrady si môže každý zistiť podľa zoznamu internetových adries najdôležitejších slovenských orgánov štátnej moci a štátnej správy, ktorý je súčasťou prílohy 1.

2.5. AKÉ INFORMÁCIE SÚ NEPRÍSTUPNÉ

Zákon o slobode informácií vychádza z myšlienky maximálnej otvorenosti, obmedzenej iba presne vyšpecifikovanými okruhmi. Pod tieto okruhy patria údaje, pri ktorých záujem jednotlivca alebo spoločnosti na ich utajení, resp. nezverejnení, je **silnejší** ako záujem ostatných na ich sprístupnení.

Žiadaná informácia sa preto nesprístupní, ak ju iné zákony označujú za štátne, služobné, bankové, daňové a obchodné **tajomstvo**. Informácia sa rovnako nesprístupní v prípade, ak existuje **iný zákonný dôvod na obmedzenie** prístupu k informáciám. Za takýto dôvod sa považuje odovzdanie informácie osobou, ktorej takúto povinnosť zákon neukladá a ktorá na výzvu povinnej osoby oznámila, že so sprístupnením informácie nesúhlasí, ďalej zverejňovanie informácií na základe osobitných zákonov, údaje dotýkajúce sa osobnosti a súkromia fyzickej osoby, údaje z rozhodovacej činnosti súdov a orgánov činných v trestnom konaní a informácie, ktorých sprístupnením je možné porušiť ochranu duševného vlastníctva, s výnimkou, ak autor na výzvu povinnej osoby na sprístupnenie súhlas udelí a jedenástym a zároveň posledným dôvodom obmedzenia, resp. nesprístupnenia informácie je, ak sa žiadosť týka miesta výskytu chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín a hrozí ich neprípustné rušenie, poškodzovanie alebo ničenie (Kamenec – Pirošík, 2000).

Tu je stručný prehľad jednotlivých zákonných dôvodov na odmietnutie prístupu k informáciám.

Tabuľka 1

Prehľad jednotlivých zákonných dôvodov na odmietnutie prístupu k informáciám

V zmysle zákona o slobode informácií sa nesprístupnia informácie označené osobitným predpisom ako "tajné" resp. "tajomstvo".	
<p>Štátne tajomstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ údaje tajné v zmysle zákona č. 100/1996 Z. z. o ochrane štátneho, služobného tajomstva, o šifrovej ochrane informácií a o zmene a doplnení Trestného zákona v znení neskorších predpisov ○ informácie musia byť označené ako "Prísne tajné" alebo "PT" 	<p>Príklad zo zoznamu skutočností tvoriacich predmet štátneho tajomstva v rezorte Ministerstva životného prostredia SR:</p> <p>V oblasti obrany štátu</p> <ul style="list-style-type: none"> a) súhrnné údaje o ústredných orgánoch štátnej správy a ich mobilizačnej pripravenosti na obranu štátu, b) súhrnná dokumentácia na uvádzanie orgánov štátnej správy do obrannej pohotovosti štátu.
<p>Služobné tajomstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ údaje tajné v zmysle zákona č. 100/1996 Z. z. o ochrane štátneho, služobného tajomstva, o šifrovej ochrane informácií a o zmene a doplnení Trestného zákona v znení neskorších predpisov, ○ informácie musia byť označené ako "Tajné" alebo "T" 	<p>Príklad zo zoznamu skutočností tvoriacich predmet služobného tajomstva v rezorte Ministerstva životného prostredia SR:</p> <p>V oblasti obrany štátu</p> <ul style="list-style-type: none"> a) údaje o mobilizačnej pripravenosti ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo") na obranu štátu, b) smernica na uvádzanie ministerstva do obrannej pohotovosti štátu.
<p>Bankové tajomstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ informácie tajné v zmysle § 38 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách 	<p>Bankovým tajomstvom sú všetky informácie a doklady o záležitostiach, ktoré sa týkajú klientov banky, ktoré nie sú verejne prístupné, najmä informácie o bankových obchodoch, stavoch na účtoch a stavoch vkladov, ktoré sú banka a pobočka zahraničnej banky povinné.</p>
<p>Daňové tajomstvo informácie tajné v zmysle zákona</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov 	<p>Daňovým tajomstvom je informácia o daňovom subjekte, ktorá sa získa v daňovom konaní alebo v súvislosti s daňovým konaním, teda napríklad príjmy a výdavky daňovníka, výšku preddavkov na daň a pod.</p> <p>Avšak!</p> <p>Porušením daňového tajomstva nie je zverejnenie</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zoznamu daňových dlžníkov fyzických osôb s daňovým nedoplatkom vyšším ako 500.000,- Sk a daňových dlžníkov právnických osôb s daňovým nedoplatkom vyšším ako 5.000.000,- Sk, b) zoznamu daňových subjektov, ktorým boli poskytnuté úľavy z penále pokút, zvýšenia dane a z úrokov, c) údajov o spáchaní daňového trestného činu, o ktorom bolo právoplatne rozhodnuté a odsúdenie nebolo zahladené.

<p>Obchodné tajomstvo</p> <p>○ údaje tajné v zmysle zákona č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník</p>	<p>Obchodným tajomstvom sú skutočnosti obchodnej, výrobnjej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom, ktoré majú skutočnú materiálnu alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné, majú byť podľa vôle podnikateľa utajené, a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie zabezpečuje, teda napríklad zoznamy zákazníkov, obchodné plány, obrat jednotlivých predajní, know how, spôsob organizácie a riadenia podniku....</p> <p>Avšak v zmysle § 10 zákona 211/2000 Z.z. na účely prístupu k informáciám za obchodné tajomstvo nemožno považovať informácie</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ týkajúca sa závažného vplyvu na zdravie ľudí, svetové kultúrne a prírodné dedičstvo, životné prostredie vrátane biologickej diverzity a ekologickej stability, ○ znečisťovanie životného prostredia, ○ ktorá bola získaná za verejné financie alebo sa týka používania verejných prostriedkov alebo nakladania s majetkom štátu alebo majetkom obce, ○ štátnej pomoci, ○ hospodárení právnických osôb s verejnými prostriedkami, resp. o ich nakladaní s majetkom štátu alebo obce.
--	--

<p>V zmysle zákona o slobode informácií ďalej nesprístupnia ani informácie, ktorých dôvernoscť je chránená na základe osobitných predpisov.</p>	
<p>odovzdané povinnej osobe dobrovoľne, t. j. bez právnej povinnosti</p>	<p>Ak napríklad fyzická osoba podá sťažnosť v zmysle zákona 152/1998 Z. z. o sťažnostiach, poskytne úradu informácie bez toho, aby mala zákonnú povinnosť to urobiť. Takéto informácie sa sprístupnia so súhlasom osoby, ktorá informácie úradu poskytla.</p>
<p>týkajúce sa osobnosti a súkromia fyzickej osoby napríklad údaje chránené v zmysle zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, resp. zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch</p>	<p>V administratívnych rozhodnutiach, ktoré sú informáciou prístupnou obsahujú veľakrát informácie (rodné číslo, adresa trvalého bydliska), ktoré majú charakter osobných údajov fyzickej osoby a preto sa takéto údaje z rozhodnutí nesprístupňujú.</p>
<p>chránené ako duševné vlastníctvo napríklad v zmysle zákona č. 383/1997 Z. z. Autorský zákon alebo zákon č. 527/1990 Zb. o vynálezoch, priemyselných vzoroch a zlepšovacích návrhoch</p>	<p>Jednými zo základných autorských práv je právo rozhodnúť o zverejnení autorského diela, alebo dať súhlas na vytvorenie rozmnoženiny diela čo platí aj v prípade prístupu k informáciám, ktoré majú charakter autorského diela.</p>
<p>zverejňované povinnou osobou pravidelne na základe osobitného zákona napr. údaje zverejňované na základe zákona č. 322/1992 Zb. o štátnej štatistike, resp. zákona č.81/1992 Zb. o Tlačovej agentúre SR a pod.</p>	<p>TA SR zabezpečuje slovné a obrazové spravodajstvo, ktoré spolu so spravodajstvom iných agentúr na základe zmlúv dodáva periodickej tlači, rozhlasom, televíziám a ďalším právnickým a fyzickým osobám.</p>

<p>týkajúce sa rozhodovacej činnosti súdov a orgánov činných v trestnom konaní t. j. údaje sprístupňované v zmysle zákona č. 141/1961 Zb. Trestný poriadok a zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok</p>	<p>Prístup k informáciám z občianskeho súdneho konania a trestného konania (nazeranie do súdnych spisov, informácie o pojednávaniach) je zabezpečený na základe ustanovení osobitných zákonov.</p>
<p>žiadosť sa týka miesta výskytu chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov, skamenelín a hrozí ich neprípustné rušenie, poškodzovanie alebo ničenie</p>	<p>Z dôvodu ochrany prírody a krajiny sú chránia informácie ako napríklad hniezdiská chránených druhov a pod., ktorých sprístupnenie by mohlo ohroziť záujem spoločnosti na ochrane prírody</p>

Stručné zhrnutie častí 2.1. – 2.5.

KTO - ČO

<i>KTO má nárok na informácie</i>	<i>KTO musí sprístupňovať informácie</i>	<i>ČO musí byť sprístupnené</i>	<i>ČO musí byť sprístupnené bez žiadosti</i>	<i>ČO nemôže byť sprístupnené</i>
každý	orgány štátnej správy a územnej samosprávy, fyzické a právnické osoby	všetky informácie, ktoré má povinná osoba k dispozícii, ak to nevylučuje iný zákon	právomoci, kompetencie, organizačná štruktúra povinných osôb, postup ako vybavovať informácie...	tajomstvá (štátne, služobné, bankové, daňové, obchodné), osobné údaje, duševné vlastníctvo,...

2.6. PROCES SPRÍSTUPŇOVANIE INFORMÁCIÍ

2.6.1. Čo musí obsahovať žiadosť o sprístupnenie informácie

Zákon o slobode informácií rozlišuje dva spôsoby, ktorými môžu povinné osoby sprístupniť informácie. Popri tzv. aktívnom zverejňovaní (pozri 2.4.), je druhou možnosťou sprístupňovanie na žiadosť. Žiadosť je možné podať niekoľkými spôsobmi – písomne ústne, telefonicky, faxom, elektronickou poštou alebo aj iným spôsobom, ktorý je na jednej (u žiadateľa) i druhej (na úrade) strane technicky vykonateľný. Správne podaná žiadosť musí obsahovať **štyri** základné náležitosti. Musí z nej byť zjavné ktorej povinnej osobe je určená, kto ju podáva, ktorých informácií sa týka a aký spôsob sprístupnenia informácie žiadateľ navrhuje.

Ak by žiadosť nemala všetky predpísané náležitosti, povinná osoba bezodkladne vyzve žiadateľa, aby žiadosť doplnil a poučí ho, ako je potrebné žiadosť doplniť. Povinná osoba stanoví žiadateľovi na doplnenie lehotu, ktorá nesmie byť kratšia ako 7 dní. Ak žiadateľ podanie napriek výzve nedoplní, povinná osoba ho odloží a viac sa ním nebude zaoberať.

2.6.2. Aké možnosti má povinná osoba

Ak je obsah žiadosti z formálneho hľadiska v poriadku, povinná osoba žiadosť posúdi a vykoná jeden z nasledujúcich krokov (Kamenec a kol., 2000):

○ Sprístupní informáciu

V prípade, že povinná osoba má požadovanú informáciu k dispozícii (pozri 2.3.) a jej sprístupneniu nebráni iný právny predpis (pozri 2.5.), informáciu sprístupní a vydá o tom rozhodnutie zápisom v spise. Spôsob, akým budú informácie sprístupnené, závisí predovšetkým od vôle žiadateľa (určenie spôsobu sprístupnenia informácií je povinnou náležitosťou žiadosti o informácie). Informácie možno získavať osobne priamo na úrade (vrátane nazerania do spisov) a tiež doručením na adresu, telefónne/faxové číslo, resp. e-mailovú adresu uvedenú v žiadosti. Ak je to technicky možné, má žiadateľ právo na vyhotovenie kópií požadovaných informácií, alebo na ich skopírovanie na disketu. Ak požadovaný spôsob sprístupnenia informácií nie je technicky vykonateľný (napríklad úrad nemá e-mail), povinná osoba dohodne so žiadateľom inú realizovateľnú formu sprístupnenia.

○ Odkáže na zverejnenú informáciu

Ak žiadosť o sprístupnenie informácie smeruje k už zverejnenému údaju, povinná osoba najneskôr do 5 dní oznámi žiadateľovi, kde je možné takúto informáciu nájsť a získať. Za zverejnené sa považujú najmä tie informácie, ktoré boli publikované v tlači, vyvesené na úradnej tabuli, sú k dispozícii vo verejnej knižnici alebo sú sprístupnené na webovskej stránke povinnej osoby. Dôležitou podmienkou toho, aby bolo možné informáciu považovať za zverejnenú je to, že každý je bez väčších ťažkostí schopný takúto informáciu opakovane vyhľadávať a získať. V opačnom prípade má žiadateľ právo trvať na sprístupnení zverejnených informácií povinnou osobou.

○ Postúpi žiadosť

Ak povinná osoba požadovanú informáciu nemá k dispozícii a vie, kde možno takúto informáciu získať, postúpi žiadosť tej povinnej osobe, ktorá disponuje požadovanými informáciami. Ak nevie kde možno požadované informácie získať, vydá rozhodnutie o nesprístupnení informácií (pozri ďalší bod).

○ Nesprístupní informáciu

Ak povinná osoba nevyhoví žiadosti, resp. jej časti, musí o tom vydať písomné rozhodnutie. Obchodné spoločnosti a iné súkromné subjekty, ktoré sú povinné poskytovať informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami a nakladaní s majetkom štátu, požiadajú v lehote troch dní

o rozhodnutie subjekt, ktorý ich založil. Ak v lehote ustanovenej zákonom povinná osoba nevydá rozhodnutie alebo informáciu neprístupní, zákon predpokladá fikciu, že bolo vydané rozhodnutie o neprístupnení informácie. Za deň doručenia takéhoto rozhodnutia sa považuje 3. deň od uplynutia lehoty na vybavenie žiadosti.

2.6.3. Lehoty na vybavenie žiadosti

Povinné osoby musia žiadosť vybaviť bez zbytočného odkladu, najneskôr však do **10 dní**. Túto lehotu možno predĺžiť výnimočne o ďalších 10 dní ak:

- požadované informácie je potrebné vyhľadať mimo sídla povinnej osoby,
- je požadovaný väčší počet oddelených alebo odlišných informácií,
- pri sprístupnení alebo vyhľadávaní požadovaných informácií vznikli preukázateľne technické problémy.

2.6.4. Ďalší postup v prípade neprístupnenia informácie – odvolanie

V prípade **nesprístupnenia** informácie (nebola sprístupnená celá požadovaná informácia) alebo **obmedzenia** prístupu k informáciám (nebola sprístupnená časť požadovanej informácie) sa žiadateľ môže v lehote **15 dní** od doručenia rozhodnutia **odvolať**. Rovnako v 15-dňovej lehote možno podať odvolanie proti tzv. fiktívnemu rozhodnutiu (t. j. rozhodnutiu uplynutím lehoty) o neprístupnení informácie.

Žiadosť bola podaná 10. januára 2001. Rozhodnutie bolo doručené 20. januára 2001. Od 21. januára 2001 začína plynúť 15-dňová lehota na podanie odvolania, ktorá končí 4. februára 2001.

O odvolaní rozhoduje buď samotná povinná osoba, ktorá rozhodla o neprístupnení informácií a to do 30 dní tzv. autoremedúrou alebo jej **nadriadený (odvolací) orgán**. Odvolací orgán má na rozhodnutie 15 dní od doručenia. Ak v tejto lehote nerozhodne, predpokladá sa, že potvrdil napadnuté rozhodnutie nižšieho úradu. Za deň doručenia tohto rozhodnutia sa považuje druhý deň po uplynutí lehoty.

Odvolanie bolo doručené odvolaciemu orgánu 3. februára. Odvolací orgán musí rozhodnúť do 18. februára. Ak v tejto nebolo žiadateľovi vydané nové rozhodnutie, počnúc 19. februárom platí, že odvolací orgán potvrdil rozhodnutie nižšieho úradu.

Ak žiadateľovi nebolo vyhovené ani v odvolacom konaní, môže do dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o odvolaní podať žalobu na **súd** a požadovať preskúmanie rozhodnutia o odmietnutí prístupu k informáciám.

2.7. ÚHRADA NÁKLADOV A SANKCIE ZA PORUŠENIE ZÁKONA O SLOBODE INFORMÁCIÍ

Informácie sa sprístupňujú **bezplatne** s výnimkou úhrady vo výške, ktorá nesmie prekročiť výšku **materiálnych** nákladov spojených so zhotovením kópií, obstaraním nosičov, resp. s odoslaním údajov žiadateľovi (tzv. poštovné a balné). V žiadnom prípade teda nesmú byť do ceny informácie kalkulované napríklad mzdové náklady poskytovateľa informácie Povinnosť zaplatiť úhradu môže byť žiadateľovi odpustená. Podrobnosti o úhradách ustanovuje vyhláška Ministerstva financií SR.

V súvislosti s prijatím zákona o slobode informácií došlo aj k novelizácii zákona o priestupkoch. Zavádza sa nový priestupok na úseku prístupu k informáciám. Toho sa dopustí ten, kto:

- vedome vydá a zverejní nepravdivé alebo neúplné informácie,
- poruší povinnosť určenú zákonom o slobode informácií,
- vydaním rozhodnutia, príkazu či iného opatrenia zapríčiní porušenie práva na prístup k informáciám.

Za takýto priestupok možno uložiť pokutu do 50 000 Sk a zákaz činnosti až na dva roky.

3. PRÍSTUP K INFORMÁCIÁM Z POHĽADU AUDITU ŠTÁTNEJ SPRÁVY

Motto:

„Spása štátu spočíva v bdelosti občana.“
Oficiálne heslo štátu Nebraska

Vláda SR schválila 30. augusta 2000 Audit súladu činností a financovania ústredných orgánov štátnej správy a organizácií v ich pôsobnosti (ďalej len „**audit**“). Audit sa uskutočnil podľa uznesenia vlády SR 985/1999 bod C. 26, ktorým vláda uložila podpredsedovi vlády I. Miklošovi v spolupráci s ministerkou financií, ostatnými ministrami a predsedami ostatných ústredných orgánov štátnej správy do 30. júna 2000 zabezpečiť audit súladu činností a financovania ústredných orgánov štátnej správy a organizácií v ich pôsobnosti, ako aj súlad činností a financovania miestnej štátnej správy (www.ineko.sk).

Audit sa čiastočne dotýka aj úpravy práva na informácie. Pokiaľ ide o vzťah prístupu občanov k informáciám, záverečná správa k auditu odporúča napríklad vypracovávať **výročné správy** o činnosti povinnej osoby, v ktorej by mali byť zhodnotené výsledky činnosti, efektívnosť činnosti inštitúcie, prípadne katalóg dokumentov a informácií, ktoré povinná osoba za ostatný rok vyprodukovala. Záverečná správa k auditu taktiež odporúča ako prostriedok zefektívnenia a priblíženia výkonu správy občanom každoročne organizovať aj tzv. **híring – verejný odpočet činnosti**, kde bude možné klásť otázky manažmentu inštitúcií ohľadne cieľov organizácie, efektívnosti ich dosahovania a predkladať návrhy na zmenu, na ktoré by mala nasledovať oficiálna reakcia (Kamenec a kol, 2000).

Na implementáciu auditu do praxe nadväzuje vo veci prístupu k informáciám uznesenie vlády, schválené v decembri, ustanovujúce **návrh opatrení** na zabezpečenie jednotného postupu všetkých povinných osôb, ktoré sú v riadiacej pôsobnosti vlády SR.

Uznesenie vlády SR a opatrenia majú organizačný charakter. Predpokladá sa, že realizáciu zákona a týchto opatrení zabezpečia **štatutárne orgány** povinných osôb v rámci existujúcich rozpočtových a personálnych kapacít, predovšetkým vnútorným prerozdelením a racionalizáciou ostatných činností. Z uvedeného dôvodu sa navrhuje **úprava organizačných a pracovných poriadkov**. V záujme nerušeného zabezpečenia úloh súvisiacich s uplatňovaním zákona o slobode informácií sa medzi opatrenia zaraďujú aj **kontrolné mechanizmy**, ktorými by sa malo predísť zbytočným priet'ahom, prípadne súdnym sporom. Zoznam najdôležitejších opatrení je súčasťou prílohy č. 2.

ZÁVER

Motto:

*„Prijatie zákona o slobode informácií je len tretinou cesty.
Ďalšou tretinou je jeho presadenie do verejnej správy,
praxe a myslíúradníkov a politikov.
Poslednou tretinou je naučiť
využívať možnosti zákona verejnosť.“*

O. Kužilek, tvorca českého zákona o slobode informácií

Korupcia tu bola, je a zrejme aj bude. Boj s ňou je vlastne bojom o jej čo možno najväčšiu elimináciu a minimalizáciu. Korupcia existovala a existuje stále. Ide však o to, v akej miere.

Schválenie zákona o slobode informácií z tohto pohľadu teda nie je a ani nemôže byť všeliakom. Bolo by naivné očakávať, že jeden zákon premení lusknutím prstov mnohé úrady a ich osadenstvo na pružný informačný servis, pripravený zo dňa na deň stopercentne a transparentne reagovať na akúkoľvek žiadosť občanov. Tie desiatky rokov informačného „Rakúsko-Uhorska“ sa jednoducho nedajú tak ľahko preskočiť. Navyše, občania sa akoby odnaučili pýtať...

Zákon o slobode informácií však môže byť jedným z významných nástrojov pre všetkých tých, ktorí chcú. Chcú slušnú krajinu, slušnú verejnú správu, slušných politikov. Pre tých, ktorých zaujíma, ako sa hospodári s ich daňovými prostriedkami, pre tých, ktorým nie je ľahostajný spôsob spravovania vecí verejných.

Tento zákon je výsledkom dobrovoľnej aktivity vyše 100 000 občanov zo 120 mimovládnych organizácií. Vznikol „zdola“ a je určený pre tých „zdola“. Pre každého občana, daňového poplatníka, pre každého, kto sa zaujíma...

Zákon o slobode informácií je akousi základnou „kuchárskou knihou“ na získavanie informácií. Vo vzťahu občan a verejná správa sa konečne stanovujú v oblasti prístupu k informáciám jasné pravidlá hry. Tento právny predpis vytvára možnosť nahliadnuť do všetkých úradných a úradníckych „kuchýň“, kde sa varí za naše peniaze. Nie každému „kuchárovi“ sa to možno bude zo začiatku páčiť. V každom prípade veľa zdraru, síl a vytrvalosti. A aby sme nezabudli – dobrú chuť, OBČANIA.

PRÍLOHA 1**INTERNETOVÉ ADRESY NAJDÔLEŽITEJŠÍCH ORGÁNOV
ŠTÁTNEJ MOCI A ŠTÁTNEJ SPRÁVY**

Národná rada SR:	http://www.nrsr.sk/
Úrad vlády:	http://www.government.gov.sk
Prezident SR:	http://www.prezident.sk/
MŽP SR:	http://www.lifeenv.gov.sk/
MV SR:	http://www.minv.sk/
MS SR:	http://www.justice.gov.sk/
MO SR:	http://www.mod.gov.sk/
MDPaT:	http://www.telecom.gov.sk/
MH SR:	http://www.economy.gov.sk/
MŠ SR:	http://www.education.gov.sk/
MK SR:	http://www.culture.gov.sk/
MPh SR:	http://www.mpsr.sk/
MPSVaR:	http://www.employment.gov.sk/
MPSaPNM:	http://www.privatiz.gov.sk/
MvaRR:	http://www.build.gov.sk/
MZV SR:	http://www.foreign.gov.sk/
MF SR:	http://www.finance.gov.sk/
MZ SR:	http://www.health.gov.sk/
Protimonopolný úrad:	http://www.antimon.gov.sk/
Úrad priemyselného vlastníctva SR:	http://www.indprop.gov.sk/ie.htm

PRÍLOHA 2

OPATRENIA, KTORÉ STANOVUJÚ SPÔSOB PRÍSTUPU K INFORMÁCIÁM V SÚLADE S DOKUMENTOM AUDIT A SO ZÁKONOM O SLOBODE INFORMÁCIÍ (výber)

Povinné osoby sprístupnia informácie spôsobom umožňujúcim hromadný prístup. Za spôsob umožňujúci hromadný prístup sa považuje prístup prostredníctvom telekomunikačného zariadenia, najmä prostredníctvom siete **internet**. Táto povinnosť sa nevzťahuje na fyzické osoby a obce, ktoré nie sú mestami.

Ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy zverejňujú aj materiály koncepčného a strategického charakteru a texty navrhovaných právnych noriem po ich predložení na medzirezortné pripomienkové konanie. Zverejňované informácie je potrebné aktualizovať minimálne v **mesačných intervaloch**.

Na základe žiadosti o sprístupnenie informácií musí povinná osoba sprístupniť **všetky informácie, ktoré má k dispozícii**, predovšetkým informácie týkajúce sa hospodárenia s verejnými prostriedkami a nakladania s majetkom štátu, pričom povinná osoba musí prijať, zaevidovať a vybaviť každú žiadosť, návrh alebo iné podanie. V tomto zmysle je potrebné uskutočniť **školenie** pre zamestnancov, ktorí budú so žiadosťami pracovať.

Pracoviskom zodpovedným za včasné a pravdivé poskytnutie informácií je organizačný útvar povinnej osoby podľa zamerania činnosti a podľa druhu poskytovanej informácie (**vecný gestor**). Vecným gestorom sú aj sekretariáty rôznych výborov, rád, komisií alebo pracovných skupín.

Vo výzve na doplnenie chýbajúcich náležitostí žiadosti sa určuje pre žiadateľa lehota **minimálne 7 dní**. Po jej márnom uplynutí sa vec odloží bez vydania rozhodnutia.

Úhradu materiálnych nákladov na sprístupnenie informácie vrátane podmienok možnosti odpustenia úhrady určí povinná osoba v súlade s osobitným všeobecne záväzným predpisom vydaným MF SR. **Sadzobník úhrad** spolu so spôsobom úhrady sprístupní povinná osoba na verejne prístupnom mieste.

Informáciu je treba sprístupniť **formou určenou žiadateľom**, a až keď nie je možné ju sprístupniť touto formou, po dohode so žiadateľom nasledujú všetky ostatné možnosti.

Registre a zoznamy vedené povinnými osobami, u ktorých zákon nevylučuje verejnú prístupnosť, sa zverejňujú na voľne prístupnej internetovej stránke. Zverejnenie osobných údajov nachádzajúcich sa v týchto registroch a zoznamoch nie je porušením ochrany osobných údajov.

Informácie sa poskytujú **aj z neukončeného správneho konania**. Pri ich sprístupňovaní dbajú príslušné organizačné útvary na ochranu informácií označených za štátne, služobné, bankové, daňové a obchodné tajomstvo, za skutočnosť podliehajúcu šifrovej ochrane informácií a na ochranu osobnosti.

Vedomé sprístupnenie nepravdivej alebo neúplnej informácie, porušenie povinnosti ustanovenej zákonom o slobode informácií, alebo vydanie rozhodnutia, príkazu či opatrenia, ktoré zapríčini porušenie práva na sprístupnenie informácie, je porušením pracovnej disciplíny a priestupkom, za ktorý možno uložiť pokutu do **50 000 Sk**.

Povinné osoby príslušne upravujú svoje **organizačné poriadky a spisové a skartačné poriadky** v zmysle zákona o slobode informácií a týchto opatrení.

Kontrolu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona o slobode informácií vykonáva v súlade so zákonom o kontrole v štátnej správe Úrad vlády SR.

PRAMENE

1. Gyarfášová, O. – Zemanovičová, D.: *Korupcia na Slovensku z hľadiska spravovania vecí verejných*. Bratislava, CPHR – TIS 2000.
2. <http://www.ineko.sk>
3. <http://www.infozakon.sk>
4. <http://www.changenet.sk>
5. <http://www.ostosest.cz>
6. *Informácie – vec verejná*. Bulletin Občianskej iniciatívy za dobrý zákon o prístupe k informáciám. Bratislava, Občianske oko november 1999.
7. Ivantyšin, M. – Sičáková, E.: *Bezpečnostná situácia a korupcia*. In: Mesežnikov, G. – Ivantyšin, M. (eds.): *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Bratislava, Inštitút pre verejné otázky 1999.
8. Kamenec, T. – Pirošík, V.: *Ako používať zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Sprievodca aktívneho občana*. Ponická Huta, Centrum pre podporu miestneho aktivizmu a Nadácia Občan a Demokracia 2000.
9. Kamenec, T. – Galanda, M. – Pirošík, V. – Šveda, D.: *Zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Príručka pre pracovníkov v štátnej správe a samospráve*. Bratislava, Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation 2000.
10. Kužilek, O.: *Problémy zavádzení svobody informací*. Prezentácia na seminári OSF Implementation of Freedom of Information Act, Bratislava 24. október 2000.
11. Majtényi, L.: *The Experiences of the Hungarian Data Protection Commissioner*. In: *Data Protection and Freedom of Information*. Budapest, HCLU 1997.
12. Mišiga, P. – Pirošík, V.: *Everything that is not secret by law is public. NGO's legislation initiative for freedom of access to information in Slovakia*. In: Zborník z konferencie „Access to Information in Central Europe“. Budapest, COLPI apríl 2000.
13. Mogelská, J.: *Zákon o slobode informácií*. Zákon s komentárom. In: *Poradca 3/2001*. Bratislava, EPP 2000.
14. *Národný program boja proti korupcii*. Bratislava, Úrad vlády SR 2000.
15. *Návrh zákona zodpovedá podobným úpravám vo svete*. Trend, č. 44, 1999.
16. Pope, J.: *Protikorupčná príručka. Skúsenosti z celého sveta*. Bratislava, CPHR – TIS 2000.
17. *Právo verejnosti na informácie. Princípy legislatívy o slobode informácií*. Londýn, Article 19 1999.
18. Pirošík, V.: *Povinnosť sprístupňovať informácie od 1. januára 2001*. In.: *Dane a účtovníctvo v praxi, 11/2000*. Bratislava, Iura Edition 2000.
19. *Prístup k informáciám vo vybraných krajinách. Informačný materiál Parlamentného inštitútu NR SR č. 7/2000*. Bratislava, Kancelária NR SR 2000.
20. Sičáková, E.: *Presadzovanie záujmov vo formujúcej sa demokratickej spoločnosti – lobing alebo korupcia?* Bratislava, CPHR – Transparency International Slovensko 2000.
21. *Transparency International je zbraňou proti korupcii*. Rozhovor s E. Sičákovou a E. Jurzycom. Mosty, č. 37, 14. 9. 1999.
22. Zemanovičová, D.: *Sloboda po americky*. Profit, č. 36, 2000.